

ISSN 2518-1467 (Online),
ISSN 1991-3494 (Print)

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ҰЛТТЫҚ ҒЫЛЫМ АКАДЕМИЯСЫНЫҢ
Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университетінің

Х А Б А Р Ш Ы С Ы

ВЕСТНИК

НАЦИОНАЛЬНОЙ АКАДЕМИИ
НАУК РЕСПУБЛИКИ
КАЗАХСТАН
Қазақстан Республикасының
педагогикалық университетінің
Абая

THE BULLETIN

THE NATIONAL ACADEMY OF
SCIENCES OF THE REPUBLIC OF
KAZAKHSTAN
Abai Kazakh National Pedagogical
University

PUBLISHED SINCE 1944

6 (400)

NOVEMBER – DECEMBER 2022

ALMATY, NAS RK

БАС РЕДАКТОР:

ТҮЙМЕБАЕВ Жансейіт Қансейітұлы, филология ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА құрметті мүшесі, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің ректоры (Алматы, Қазақстан)

БАС РЕДАКТОРДЫҢ ОРЫНБАСАРЫ:

БИЛЯЛОВ Дархан Нұрланұлы, PhD, ҚР ҰҒА құрметті мүшесі, Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университетінің ректоры (Алматы, Қазақстан), **Н = 2**

ҒАЛЫМ ХАТШЫ:

ӘБІЛҚАСЫМОВА Алма Есімбекқызы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, Абай атындағы ҚазҰПУ Педагогикалық білімді дамыту орталығының директоры (Алматы, Қазақстан), **Н = 2**

РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫ:

САТЫБАЛДЫ Әзімхан Әбілқайырұлы, экономика ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, Экономика институтының директоры (Алматы, Қазақстан), **Н = 5**

САПАРБАЕВ Әбдіжапар Жұманұлы, экономика ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА құрметті мүшесі, Халықаралық инновациялық технологиялар академиясының президенті (Алматы, Қазақстан), **Н = 6**

ЛУКЪЯНЕНКО Ирина Григорьевна, экономика ғылымдарының докторы, профессор, «Киево-Могилян академиясы» ұлттық университетінің кафедра меңгерушісі (Киев, Украина), **Н = 2**

ШИШОВ Сергей Евгеньевич, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, К. Разумовский атындағы Мәскеу мемлекеттік технологиялар және менеджмент университетінің кәсіптік білім берудің педагогикасы және психологиясы кафедрасының меңгерушісі (Мәскеу, Ресей), **Н = 4**

СЕМБИЕВА Ләззат Мыктыбекқызы, экономика ғылымдарының докторы, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің профессоры (Нұр-Сұлтан, Қазақстан), **Н = 3**

АБИЛЬДИНА Салтанат Қуатқызы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды мемлекеттік университеті педагогика кафедрасының меңгерушісі (Қарағанды, Қазақстан), **Н = 3**

БУЛАТБАЕВА Күлжанат Нурымжанқызы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясының бас ғылыми қызметкері (Нұр-Сұлтан, Қазақстан), **Н = 2**

РЫЖАКОВ Михаил Викторович, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Ресей білім академиясының академигі, «Білім берудегі стандарттар және мониторинг» журналының бас редакторы (Мәскеу, Ресей), **Н = 2**

ЕСІМЖАНОВА Сайра Рафихевна, экономика ғылымдарының докторы, Халықаралық бизнес университетінің профессоры, (Алматы, Қазақстан), **Н = 3**

«Қазақстан Республикасы Ұлттық ғылым академиясының Хабаршысы».

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Меншіктенуші: «Қазақстан Республикасының Ұлттық ғылым академиясы» РҚБ (Алматы қ.). Қазақстан Республикасының Ақпарат және коммуникациялар министрлігінің Ақпарат комитетінде 12.02.2018 ж. берілген

№ 16895-Ж мерзімдік басылым тіркеуіне қойылу туралы куәлік.

Тақырыптық бағыты: *әлеуметтік ғылымдар саласындағы зерттеулерге арналған.*

Мерзімділігі: жылына 6 рет.

Тиражы: 300 дана.

Редакцияның мекен-жайы: 050010, Алматы қ., Шевченко көш., 28, 219 бөл., тел.: 272-13-19

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© Қазақстан Республикасының Ұлттық ғылым академиясы, 2022
Типографияның мекен-жайы: «Аруна» ЖК, Алматы қ., Мұратбаев көш., 75.

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

ТУЙМЕБАЕВ Жансент Кансеитович, доктор филологических наук, профессор, почетный член НАН РК, ректор Казахского национального университета им. аль-Фараби (Алматы, Казахстан)

ЗАМЕСТИТЕЛЬ ГЛАВНОГО РЕДАКТОРА:

БИЛЯЛОВ Дархан Нурланович, PhD, почетный член НАН РК, ректор Казахского национального педагогического университета им. Абая (Алматы, Казахстан), **Н = 2**

УЧЕНЫЙ СЕКРЕТАРЬ:

АБЫЛКАСЫМОВА Алма Есимбековна, доктор педагогических наук, профессор, академик НАН РК, директор Центра развития педагогического образования КазНПУ им. Абая (Алматы, Казахстан), **Н = 2**

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

САТЫБАЛДИН Азимхан Абылкаирович, доктор экономических наук, профессор, академик НАН РК, директор института Экономики (Алматы, Казахстан), **Н = 5**

САПАРБАЕВ Абдижапар Джуманович, доктор экономических наук, профессор, почетный член НАН РК, президент Международной академии инновационных технологий (Алматы, Казахстан), **Н = 6**

ЛУКЪЯНЕНКО Ирина Григорьевна, доктор экономических наук, профессор, заведующая кафедрой Национального университета «Киево-Могилянская академия» (Киев, Украина), **Н = 2**

ШИШОВ Сергей Евгеньевич, доктор педагогических наук, профессор, заведующий кафедрой педагогики и психологии профессионального образования Московского государственного университета технологий и управления имени К. Разумовского (Москва, Россия), **Н = 4**

СЕМБИЕВА Лязгат Мыктыбековна, доктор экономических наук, профессор Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева (Нур-Султан, Казахстан), **Н = 3**

АБИЛЬДИНА Салтанат Куатовна, доктор педагогических наук, профессор, заведующая кафедрой педагогики Карагандинского университета имени Е.А.Букетова (Караганда, Казахстан), **Н=3**

БУЛАТБАЕВА Кулжанат Нурымжановна, доктор педагогических наук, профессор, главный научный сотрудник Национальной академии образования имени Ы. Алтынсарина (Нур-Султан, Казахстан), **Н = 3**

РЫЖАКОВ Михаил Викторович, доктор педагогических наук, профессор, академик Российской академии образования, главный редактор журнала «Стандарты и мониторинг в образовании» (Москва, Россия), **Н=2**

ЕСИМЖАНОВА Сайра Рафихевна, доктор экономических наук, профессор Университета международного бизнеса (Алматы, Казахстан), **Н = 3**

«Вестник Национальной академии наук Республики Казахстан».

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Собственник: ООО «Национальная академия наук Республики Казахстан» (г. Алматы).
Свидетельство о постановке на учет периодического печатного издания в Комитете информации Министерства информации и коммуникаций и Республики Казахстан № **16895-Ж**, выданное 12.02.2018 г.

Тематическая направленность: *посвящен исследованиям в области социальных наук.*

Периодичность: 6 раз в год.

Тираж: 300 экземпляров.

Адрес редакции: 050010, г. Алматы, ул. Шевченко, 28, ком. 219, тел. 272-13-19

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© Национальная академия наук Республики Казахстан, 2022

Адрес типографии: ИП «Аруна», г. Алматы, ул. Муратбаева, 75.

EDITOR IN CHIEF:

TUIMEBAYEV Zhansait Kanseitovich, Doctor of Philology, Professor, Honorary Member of NAS RK, Rector of Al-Farabi Kazakh National University (Almaty, Kazakhstan).

DEPUTY CHIEF DIRECTOR:

BILYALOV Darkhan Nurlanovich, Ph.D, Honorary Member of NAS RK, Rector of Abai Kazakh National Pedagogical University (Almaty, Kazakhstan), **H = 2**

SCIENTIFIC SECRETARY:

ABYLKASSYMOVA Alma Esimbekovna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Executive Secretary of NAS RK, President of the International Academy of Innovative Technology of Abai Kazakh National Pedagogical University (Almaty, Kazakhstan), **H = 2**

EDITORIAL BOARD:

SATYBALDIN Azimkhan Abilkairovich, Doctor of Economics, Professor, Academician of NAS RK, Director of the Institute of Economics (Almaty, Kazakhstan), **H = 5**

SAPARBAYEV Abdizhapar Dzhumanovich, Doctor of Economics, Professor, Honorary Member of NAS RK, President of the International Academy of Innovative Technology (Almaty, Kazakhstan) **H = 6**

LUKYANENKO Irina Grigor'evna, Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of the National University "Kyiv-Mohyla Academy" (Kiev, Ukraine) **H = 2**

SHISHOV Sergey Evgen'evich, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Pedagogy and Psychology of Professional Education of the Moscow State University of Technology and Management named after K. Razumovsky (Moscow, Russia), **H = 4**

SEMBIEVA Lyazzat Maktybekova, Doctor of Economic Science, Professor of the L.N. Gumilyov Eurasian National University (Nur-Sultan, Kazakhstan), **H = 3**

ABILDINA Saltanat Kuatovna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Pedagogy of Buketov Karaganda University (Karaganda, Kazakhstan), **H = 3**

BULATBAYEVA Kulzhanat Nurymzhanova, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Chief Researcher of the National Academy of Education named after Y. Altynsarin (Nur-Sultan, Kazakhstan), **H = 2**

RYZHAKOV Mikhail Viktorovich, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, academician of the Russian Academy of Education, Editor-in-chief of the journal «Standards and monitoring in education» (Moscow, Russia), **H = 2**

YESSIMZHANOVA Saira Rafikhevna, Doctor of Economics, Professor at the University of International Business (Almaty, Kazakhstan), **H = 3**.

Bulletin of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan.

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Owner: RPA «National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan» (Almaty). The certificate of registration of a periodical printed publication in the Committee of information of the Ministry of Information and Communications

of the Republic of Kazakhstan **No. 16895-Ж**, issued on 12.02.2018.

Thematic focus: *it is dedicated to research in the field of social sciences.*

Periodicity: 6 times a year.

Circulation: 300 copies.

Editorial address: 28, Shevchenko str., of. 220, Almaty, 050010, tel. 272-13-19

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan, 2022

Address of printing house: ST «Aruna», 75, Muratbayev str, Almaty.

BULLETIN OF NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES
OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

Volume 6, 141-154

<https://doi.org/10.32014/2022.2518-1467.397>

Г.Т. Курбанкулова*, Ә.С. Стамбекова

Абай атындағы ҚазҰПУ, Педагогика және психология институты,
Алматы, Қазақстан.

E-mail: g-kurbankulova@mail.ru

БОЛАШАҚ БАСТАУЫШ БІЛІМ ПЕДАГОГТЕРІНІҢ ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР БАҒДАРЫН ДАМУ МҮМКІНДІКТЕРІ

Аннотация. Мақалада болашақ бастауыш сынып педагогтерінің кәсіби маман ретінде даярлау ісінде рухани интелектісін ұлттық құндылықтар негізінде түсіндіру мәселесі қарастырылды. Техника мен ақпарат дамыған кезеңде ұлттық құндылықтарымызды сақтай отырып, білім мен тәрбиені жүйелі беру үшін болашақ бастауыш сынып педагогтеріне арналған оқыту бағдары ұсынылды. Болашақ педагогтердің ұлттық құндылық бағдарын дамытуға арналған әдіс тәсілдер мен, жоғары оқу орнында оқитын болашақ педагогтерден сауалнама алынды. Сауалнама қорытындысы ұлттық құндылыққа деген студенттердің көзқарасы мен қатынасы оң екенін көрсетті. Сонымен қатар респонденттердің пікірлері де назарға алынды.

Ұлттық құндылықты бастауыш білім педагогтерінің бойына дұрыс қалыптастырса, болашақ оқушыларда толық қалыптасқан кемелді тұлға болады. Елімізде осы кезге дейін де біршама білім беруді жаңартуға арналған республикалық бағдаламалар жүзеге асты. Олардың негізгі міндеті рухани құндылықтарымызды, ұлттық мұрамызды педагогикада тиімді қолдана білу. Мақалада осы процесстерді болашақ бастауыш білім педагогтерінің арасында сауалнама жүргізу арқылы нақтылады. Ұлттық құндылық бағдарын қалыптастыру үшін құндылық терминінің анықтамасы мен ерекшеліктерін көрсеттік. Жас ұрпақты ғасырлар бойы бізге жеткен рухани, мәдени, ұлттық мұралар аясында тәрбиелеу – бүгінгі күннің басты міндеті.

Түйін сөздер: педагогика, рухани интелект, ұлттық құндылық, бастауыш білім педагогы, патриотизм, сауалнама.

Г.Т. Курбанкулова*, А.С. Стамбекова

Институт педагогики и психологии КазНПУ им. Абая, Алматы, Казахстан.

E-mail: g-kurbankulova@mail.ru

ВОЗМОЖНОСТИ РАЗВИТИЯ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЦЕННОСТНОЙ ОРИЕНТАЦИИ БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ НАЧАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Аннотация В статье рассмотрен вопрос подготовки духовного интеллекта будущих педагогов начальных классов на основе национальных ценностей в деле подготовки их как профессионалов. В период развития техники и информации для систематической передачи знаний и воспитания с сохранением национальных ценностей будущим педагогам начальных классов была предложена учебная ориентация. Проанализированы методологические подходы к развитию национальных ценностных ориентаций будущих педагогов, проведен опрос будущих педагогов, обучающихся в вузе. Итоги опроса показали, что отношение и отношение студентов к национальной ценности положительные. Также были приняты во внимание мнения респондентов.

При правильном формировании национальной ценности у педагогов начального образования будущие учащиеся будут иметь полностью сформированную совершенную личность. В стране до сих пор реализованы республиканские программы по обновлению нескольких образовательных учреждений. Их основная задача – умение эффективно использовать в педагогике наши духовные ценности, наше национальное наследие. В статье мы уточнили эти процессы, проведя опрос среди будущих педагогов начального образования. Мы показали определение и особенности термина «ценность» для формирования национальной ценностной ориентации. Воспитание подрастающего поколения в рамках духовного, культурного, национального наследия, которое дошло до нас на протяжении веков – главная задача сегодняшнего дня.

Ключевые слова: педагогика, духовный интеллект, национальная ценность, педагог начального образования, патриотизм, анкетирование.

G.T. Kurbankulova*, A.S. Stambekova

Institute of Pedagogy and Psychology of KazNPU named after Abay,
Almaty, Kazakhstan.

E-mail: g-kurbankulova@mail.ru

OPPORTUNITIES FOR THE DEVELOPMENT OF NATIONAL VALUE ORIENTATION OF FUTURE PRIMARY EDUCATION TEACHERS

Abstract. The article considers the issue of training the spiritual intelligence of future primary school teachers based on national values in training them as professionals. During the period of technology and information development, educational orientation was offered to future primary school teachers for the systematic transfer of knowledge and education with the preservation of national values. Methodological approaches to the development of national value orientations of future teachers are analyzed, a survey of future teachers studying at the university is conducted. The results of the survey showed that the attitude and attitude of students to the national value are positive. The opinions of the respondents were also taken into account.

With the correct formation of the national value of primary education teachers, future students will have a fully formed perfect personality. Republican programs for the renovation of several educational institutions have been implemented in the country so far. Their main task is the ability to effectively use our spiritual values, our national heritage in pedagogy. In the article, we clarified these processes by conducting a survey among future primary education teachers. We have shown the definition and features of the term “value” for the formation of national value orientation. Educating the younger generation within the framework of the spiritual, cultural, and national heritage that has come down to us over the centuries is the main task of today.

Key words. Pedagogy, spiritual intelligence, national value, primary education teacher, patriotism, questionnaire.

Кіріспе. Педагогика саласы ертеде пайда болған ғылымдардың бірі. Кез келген ғылымдағы тұлға педагогикадан білім алып, одан әрі жеке салалық дами түседі. Педагогика білім берсе, отбасылық тәрбие ұлттық танымнан білім береді. Ұлттық құндылық туралы тәрбие негізі отбасы мен бастауышта жүйелі түрде қалыптасады. Білімнің іргетасы бала алғаш әріп танығаннан бастау алса, оны жүйелі түрде ұйымдастырып, тек теория түрінде емес, қазақы менталитет, ұлттық таным, интеллектуалдық тұлға ретінде қалыптастыратын маңызды кезең осы бастауыш. Қазақтың алғашқы педагогикалық еңбегінің авторы, алаш азаматы М. Жұмабаев: «Тәрбиеден мақсат-баланың тәрбиесін дәл өзіндей қылып шығару емес, келешек өз заманына лайық қылып шығару»-деген (Жұмабаев, 1992). Ұлттық тәрбие мен құндылықтар жаңа ғасырда, техника

дамыған кезде неге керек? Қазіргі жаһанданған заманда ұлтымызға жанашыр азаматтар даярлау, бүгінгі күннің өзекті мәселесі. Қазақстан бір ғасырға жуық уақытта бодан болып келгенде өз тілімізді, ділімізді, салт-дәстүрімізді ұмытпай сақтап, болашақ ұрпақ алдындағы міндетті ұмытпай сақтауымыздың себебі, ұлттық құндылықты бойымызға сіңірген әдіс-тәсілдердің дұрыс ұйымдастырылуынан. Ұлттық құндылықтар дегеніміз – адамзат үшін маңызды және құнды болып табылатын ұлттың өзіндік ерекшелігі, ұлттық тілдің байлығы, ұлттық мәдениеттің мұрасы, ұлттық салт-дәстүр, ұлт тарихы, ұлттың рухани мұраттарының жиынтығы (Жұмабаева, 1992).

Педагогика ғылымы ең көне, зерттеу салалары мен тарихы терең, динамикалық құбылыс. Динамика әр кезеңде жаңартулар мен зерттеу аясын одан әрі жетілдіруді, одан әрі толықтыруды қажет етіп отыратын құбылыс. Оның ішінде бастауыш сынып оқушыларының қабылдауы тасқа жазылған жазудай екенін ескерсек, баланың санасына ұлттық тәрбие мен сапалы білім ұштасқанда жоғары интеллектуалды, зиялы ұрпақ болып қалыптасады. Осы ескертулерді есепке ала отырып болашақ бастауыш педагогтерін даярлау ісінде де біршама маңызды фактілерге мән берген дұрыс. Алдымен болашақ білім педагогтерінің бойындағы ұлттық құндылықтар мен педагогтік интеллектуалдық мүмкіндіктерін дамыту керек және оны практика барысында қолдануға қажетті әдістемелер құрастырылуы маңызды. Күн сайын қарыштап дамып, өміріміздің бір бөлшегіне айналған ақпараттық, инновациялық өзгерістер, болашақ бастауыш педагогтеріне дұрыс әдіс-тәсілмен, практикада қолданғанда шығармалық деңгейін жетілдіруде оңынан пайдаланылуы керек.

Ақпараттық жаңа технологиялардың қарқынды дамуы педагогтердің жұмысына тікелей қатысты болғандықтан, талапта күшейіп, ескі қолданыстағы методикаларымызға да өзгерістер қажет. Мобильді оқытудың ұлттық құндылықтар негізінде мүмкіндіктерін (Alan, Shurygin, Cucinotta және т.б.) қарастырған. Болашақ педагогтерді даярлау олардың кәсіби, қатаң және жұмсақ дағдыларын дамытумен, ол дағдылардың ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтарға негізделуімен тығыз байланысты (<http://adilet.zan.kz/kaz/docs/P1900000988>). Жаңа әдіс пен тәсілдер арқылы шығармашылық деңгейді көтеру қажетті туындап отыр. Сондықтан жаңа техника заманы болсын, кешегі совет заманында болсын ұлттың рухани азығын, ұлттық рухын, ұлттық құндылықтарын қалыптастыру отбасы мен бастауыш сыныпта берік орнығады. Сондықтанда педагогиканың ішіндегі ең маңызды саласы бастауыш білім педагогтерінің дұрыс тұлға ретінде орнығуы. Ол үшін педагог дайындауда жүйелі әдіс тәсілдер ұсыну.

Болашақ бастауыш білім педагогтеріне қойылатын талап теориялық сабақта барынша мүмкіндіктерді пайдаланып, білім мен ұлттық танымды қалыптастыру болса, тәрбие жұмыстарында – педагог барынша шығармашылық қабілетін, тұлғалық біліктілігін білім алушыға көрсете білу. Демек, бала естігенін жасамайды, көргенін жасайды деген ертедегі нақыл сөзді ұмытпау керек. Бастауыш сынып оқушыларының ұлттық құндылық бағдарларын қалыптастыру

жұмысы педагогтың осы бағыттағы атқаратын тәрбие жұмысына тәуелді. Ол мектеп оқушы болсын, университет студенті қоғамды тұлғалық қалыптасып, өз ұлтының маңызды бір бөлігі, өзі сүйген ұлттың өкілі екені мектептен тыс қоғамдық орындардың бәрінде көрініс табуы керек. Ол үшін бірнеше негізгі міндеттері саралап тәрбие сағаттарында жоспарлы түрде сабақ барысында қолдану керек. Олар:

- Ұлттық құндылықтарды тани отырып, өзіне ұнаған мінезді бойында қалыптастыруға мүмкіндік беру.

- Сабақ барысында тек түсіндіру жұмыстары емес, сыни ойлауын жетілдіру үшін диалог қатынас орнату.

- Еліміздің рәміздерін дәріптеуде, туған ел тарихын түсіндіруде, тілімізді, отан тақырыптарында ақын, жазушылардың шығармаларымен мәнін ашу.

- Ұлттық құндылықтар негізінде тұлғалық жетіліп қалыптасуға баса мән беру.

- Сабақ барысында әр түрлі патриоттық әндер орындауға, ұлттық би кимылдардың жаттығу ретінде пайдалану.

Бастауыш білім педагогтері ескеру тиіс тағы бір маңызды дүние бастауыш сынып оқушылары сырттан келетін кез келген информацияны тез қабылдағыш әрі сол ақпараттарды дұрыс, шынайы деп түсінуі. Сондықтан алғашқы түсінік барынша өмірмен байланысты, тың мәліметтер болу керек. Бастауыш сынып оқушыларының ұлттық құндылық қатынасы ата-баба дәстүріне сыйластық көзқарасы, туыстық парызды ұғынуы, ұлттық намыс, достық, жолдастық, ар, ұят сезімдері арқылы және ана тілін қастерлеуі арқылы көрініс тауып отырады. Ұлттық құндылықтардың ең маңыздысы – ана тілі (Байтұрсынұлы, 1914). Ұлттық құндылықтар барлық сабақтарда қосымша тақырып ретінде алып жүрілетін болса, негізгі талқылау қосымша сынып сағаттарының жоспарына кіреді және сыныптан тыс өткізілетін шараларда бастауыш сынып жас ерекшеліктерін ескере отырып, күнделікті өмірде болып жатқан дүниелерге білімдерін жетілдіріп, ұлттық құндылықтарға бағыттау. Осы арқылы рухани интеллектуалды қабілетін жетілдіруге, адамгершілік қасиеттерді бойына сіңіруге баулу.

Талқылаулар.

Бастауыш сынып оқушыларының рухани интеллекті жоғары, ұлттық құндылықты бойына сіңірудегі ең тиімді әдістер пікіралмасу, бейнероликтер көрсету, ситуациялық жағдайлардан сахналық ойындар. Осы әдіс-тәсілдер арқылы түсіну, өзіне қабылдау әлдеқайда түсінікті болады деген ойдамыз. Дәстүрлі сабақтар ақпараттық техника дамыған заманда баланың 50 минут аудитория ұстап отыруға қолайсыздықтар тудырады. Себебі, сыныптан тыс қабылданып жатқан информациялардың жылдамдығы біздің санамызға да әсер беріп, бастауыш сынып оқушыларына ғана емес, сабақ өтуші педагог үшін де ыңғайсыздықтар тудырады. Осы жайттарды ескере келе педагог пен оқушының сабақ барысындағы іс-әрекетін бірдей дәрежеде қолдануды ұсынамыз. Оқушының пікірі, сабақ барысындағы оқытушы мен оқушы балансын теңдікте ұстай отыра бойына интеллектуалдық қасиет пен рухани құндылықты да қоса

жеткізе білу үшін төмендегідей бағдарлама немесе сабақтың сатылық жүйесін ұсынамыз.

1. Жалпы құндылық терминін мәнін ашып, рухани құндылығы бай адам кім? Қоғамға не үшін рухани да, ұлттық құндылығы жоғары адам керек екенін түсіндіріп көрсетіп беру.

2. Ұлттық құндылықты оқушы өз бойынан табу және одан ары жетілдірудегі білімін толықтыру.

3. Балаға барынша әсер ету. Ол әңгімелеу, сендіру, санаға сіңіру, мотивациялық мәтіндер.

4. Оқушы мен оқушы арасындағы бағалау, сын-пікір айту. Бұл әдіс балалардың өзара бағалаушылық, барынша ойын айтуына, ұлттық құндылық терминдерін тағы бір қайталауына әсер етеді.

Жоғарыдағы сатылық талдау әдісі сабақ барысында болса, ұлттық құндылықтарды сыныптан шыққан соң ұмыт болмауы үшін, бойына сіңгенше әр кез жетілдіруді қажет етеді. Бастауыш сынып оқушылары үшін дөңгелек үстел, жиналыстар информацияны қабылдау үшін тиімді жол емес, әрі қарай бастауыш педагогтері уақытты тиімді пайдалану үшін дәріптеу кештері, тұлғалармен кездесу кештерін, сайыс түріндегі ойын бағдарламалары, сахналық көңілді қойылымдарды ұйымдастыру қажеттілігі туындайды. Мейлінше осындай кештер ата-аналармен бірлесіп жасауда өте тиімді жолдардың бірі. Бұл өз кезегінде салт-дәстүрлерді бала бойына сіңіру үшін интеллектуалдық қабілетін одан әрі жетілдіре түсер еді. Соңғы кездері мектепке дейінгі коммуналдық мекемелерде ұйымдастырылып жүрген ұлттық салт-дәстүрлерді ата-аналардың ұйымдастырылуымен жасалатын іс-шаралар әдеттегі тәрбие сағатынан әлде қайда тиімді болғаны айтылып келеді. Бастауыш білім педагогтері де осы талаптарды ұстана отырып нәтижелі жұмыс жасауы оң нәтиже берер еді.

Кез келген тақырыпқа кіріспе ретінде айтылатын я өтілетін сабаққа кіріспе жасаймыз. Педагог осы кезеңде нанымды, бала рухын көтеретін, психологиясына әсер ететіндей болу керек. Мәселен, ұлттық құндылықтарды бастамас бұрын құндылық деген не? Ұлттық құндылық не үшін керек? Рухани интеллектуалды азаматтың қарапайым азаматтан айырмасы қалай деген мәселелерге шолу жасалу керек. Құндылығы бар адам қоғамда жоғары, бағалы адам, яғни, ұлттық құндылықты бойына сіңірген адам өз өмір сүріп отырған ортасында белді, беделді қоғамға пайдалы азамат боларын оқушы ұғынуы керек. Ол қайдан көрініс табады дегенде мына мысалдарды келтіріп, тікелей өмірмен байланыстыра аламыз. Біріншіден, туысқандық қарым-қатынас нормаларын ұстау. Екіншіден, достық, көршілік қарым-қатынас дәстүрлерді ұмытпау. Үшіншіден, көне дәстүрімізден келе жатқан жас ерекшеліктеріне байланысты ырым-жоралғыларды, рәсімдерді күнделікті қолдану. Төртіншіден, қазақтың қанында бар қонақжайлылық дәстүр, қонақ күту салтын ұстау, қонаққа барғандағы этикалық талаптарды қолдану. Қазақы тәрбиенің қайнар көзі тыйым сөздер мен ым-ишара талаптарын орындау. Осы айтылғандар күнделікті қарапайым ережелер болғанымен ұлттық құндылықтарымызды

дәріптеуде, күнделікті қолдануды маңызы зор. Кез келген күрделі мәселе қарапайым ережелерден тұрады, педагогиканың ерекшелігі де осында болса керек. Адам баласы жаратылғалы бері үздіксіз дамып, кемелденіп келе жатқан рухани дүние – тәрбие екені белгілі.

Зерттеу материалдары мен әдістері.

Ғалым Ә. Нысанбаева құндылықтар мәселесін зерттеп алғаш әлеуметтанулық статистикалық зерттеу жүргізді. Зерттеу нәтижесі орта жасқа дейінгі буын өкілдерінде 38-ден аса құндылықтар бар екені анықталды. Оларды үлкен 5 топқа бөлді.

1. Универсалды құндылықтар. Жалпы адамзатқа ортақ отбасы, денсаулық т.б.

2. Доминанттық құндылықтар. Жеке тұлғаның еркіндігі, тыныштығы т.б.

3. Тұрақты құндылықтар. Үй, еңбек, намыс, қаржы т.б.

4. Тұрақсыз құндылықтар. Патриотизм, прогрес, мансап, ұлт, интернационализм т.б.

5. Азшылық құндылықтар. Нарық, реформа, индивидуализм т.б. (Нысанбаева, 1999).

Жоғарыдағы құндылықтар әлеуметтанулық зерттеулер нәтижесінен алынып отыр. Біз осы сауалнаманы негізге ала отырып ұлттық рухани құндылықтар төңірегінде сауалнама жүргіздік. Біздің сауалнама мақсаты ұлттық құндылық құндылық термині аясына кірмейді. Ұлттық құндылық өзінше үлкен категория екенін көрсетіп параметрлерін келтіру.

Сауалнамаға Шымкент университетінің 4 курс студенттері анонимді түрде жауап берді. Сауалнама сұрақтары мен нәтижесі төмендегідей:

А) Сіздің ойыңызша ұлттық құндылықтың маңызы қандай?

Ә) Өз бойыңыздағы ұлттық құндылықтарды атап өтіңіз? (жоғары, орта, төмен)

Б) Ұлттық құндылықтарды бастауыш сынып оқушыларының бойына қалыптастыру үшін болашақ педагог ретінде қандай әдіс, тәсілдерді ұсынар едіңіз?

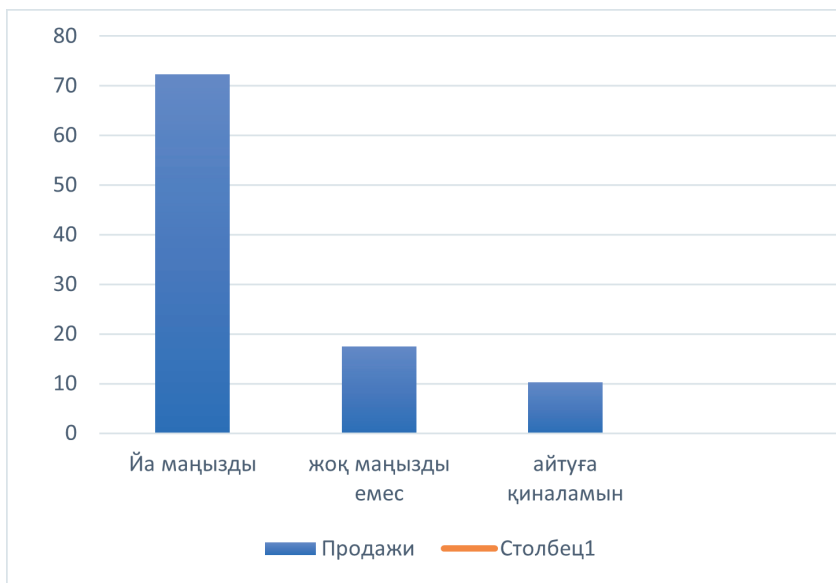
В) Ұлттық құндылықтар бүгінде ұмытылып барады деп ойлайсыз ба?

Г) Қазіргі таңда ұлттық құндылықтарымызды сақтап қалу үшін қандай ұсыныс айтасыз?

Д) Бастауыш сынып оқушыларының рухани интеллектісін дамыту үшін қандай ұлттық құндылықтарымыздың орны бар ма?

Е) болашақ бастауыш педагогтерінің бойында ұлттық құндылықтар бар екеніне келісесіз бе?

Жүргізілген сауалнамаға орай студенттер бірінші сұрақ бойынша төмендегідей жауап берді:

Екінші сұрақ нәтижесі бойынша жауаптар:

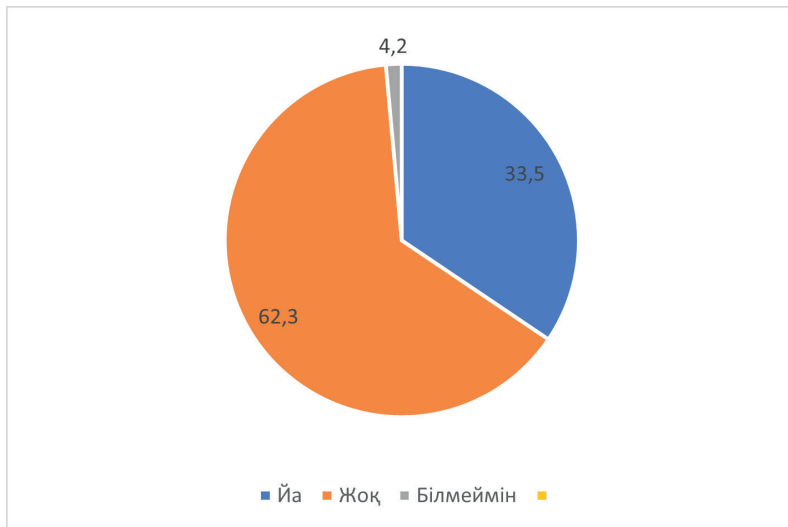

Үшінші сұрақ жауаптары төмендегідей мәтіндермен толықты:

1. Ұлттық құндылықтарды бастауыш сынып оқушыларының бойына қалыптастыру үшін болашақ педагог ретінде қандай әдіс, тәсілдерді ұсынар едіңіз? деген үшінші сұраққа білім алушылардың 91,7% арнайы пән енгізу керек екенін көрсетті.

2. Қалған білім алушылардың 8,3% жаңа инновациялық технологиялар көмегімен оқытуды ұсынған.

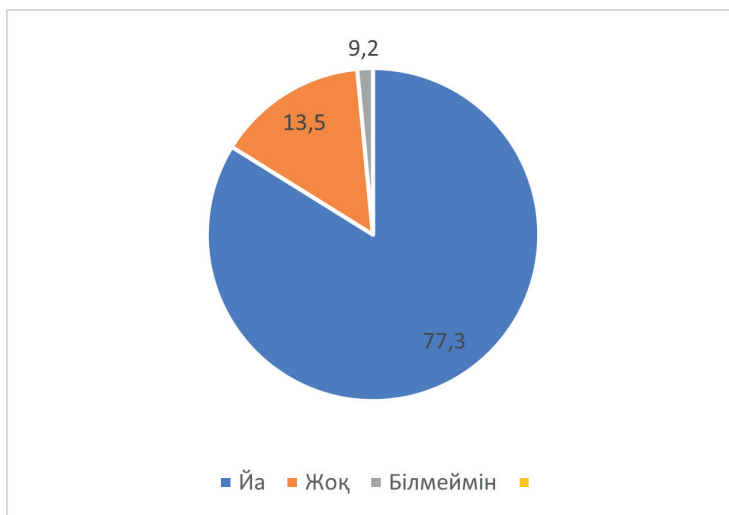
Ұлттық құндылықтар бүгінде ұмытылып барады деп ойлайсыз ба? Деген сұрақтың нәтижесі бойынша:

Қазіргі таңда ұлттық құндылықтарымызды сақтап қалу үшін қандай ұсыныс айтасыз? деген сауалнама нәтижесі бойынша бірнеше ұсыныстар айтылды. Олар:

78,2% ұлттық дәстүрлерді жаңғыртып, ұлттық құндылықтарымызды дәріптейтін іс-шаралар ұйымдастыру жұмыстарын барынша көбейту және 21,8% Ана тілінде контенттер көбейту. Жастар арасында челленждер ұйымдастыру деп жауап берді.

Бастауыш сынып оқушыларының рухани интеллектісін дамыту үшін қандай ұлттық құндылықтарымыздың орны бар ма деген сұрақтарға:

Болашақ бастауыш педагогтерінің бойында ұлттық құндылықтар бар екеніне келіспесіз бе? деген сұраққа респонденттердің басым көпшілігі (85,6%) йа деген жауап берсе, ол пікірмен келіспейтіндер де (14,4%) бар екені анықталды.

Нәтижелер. Жоғары оқу оқындарында оқитын білім алушылардан алынған сауалнамаларды басшылыққа ала отырып болашақ білім педагогтерінің ұлттық құндылық бағдарын дамыту мүмкіндіктерін көтеру мақсатында алынған сауалнама нәтижесі негізі жақсы көрсеткіш көрсетті, дегенмен әлі де болса жастар, оқушылар арасында ұлттық құндылықтарды дәріптеу жұмыстары жүргізуі тиіс деген шешімге келдік. Ол үшін болашақ білім педагогтерінің рухани интеллектісін ұлттық құндылықтар арқылы дамыту. Болашақ бастауыш сынып педагогтеріне тиімді әдіс тәсілдерді ұсынуды жоспарлау.

Кез келген дамыған елдердің тарихына қарайтын болсақ сол қоғамда өмір сүретін адамдардың бойынан патриоттық, ұлтына деген махаббат сезімі, ұлттық тағлым, туған жердің қадірін білетін адамдар тобы бар. Халық тағылымы-сол халықтың ұлттық негізі. Ұлттық негіздің бір қыры ұлттың салт-дәстүр, әдет ғұрпымен байланысты. Бастауыш білім педагогтерін даяндауда да басты назарда ұстайтын негізгі қағидаттардың бірі дәстүр мен діл, тіл мен тарихты практикада жүйелі қолдану. Ол үшін білім алушының психикалық ұлттық құрылымын толық меңгерту керек. Олар ұлттық мінез, ұлттық салт дәстүр, ұлттық сана мен сезім. Осы үш қасиет педагог бойындағы ұлттық кодтардың кілті және мәдени ерекшелігімізді көрсетіп тұратын ерекшелік.

Сабақ барысында интеллектуалды қабілеті ұлттық құндықтарды жеткізе білуге қауқарлы болу керек, себебі, педагог ретінде бір мақсатқа жұмылып дұрыс тәрбиені көздесе, оны қолдану аясы, жеткізу жолдары әр қилы.

Адам өміріндегі жас ерекшеліктеріне байланысты жасалатын ұлттық дәстүрлер әр түрлі және өте көп. Қазақта баланың туғанынан қартайып қайтқанына дейін той деп бекер айтылмаған бесік салу, тұсау кесу, сүндет, құдалық, жар-жар, хабар айту, жоқтау және т.б. жоралғыларды білмеген педагог әрі қарай бала тәрбиелеуде де оң нәтижеге жете алмайды. Себебі бұл біздің ұлттық санамызда жаңғырмаса ұлттық құндықтан жұрдай болғанымыз. Соның ішінде барлық жаста тойланатын Наурыз мейамын бастауыш білім педагогтеріне түсіндіру, оны практика барысында қолдану маңызы, тәрбие сағаттарын өткізу барысында қандай маңызды элементтерді назарға алу керек, сабақ барысында қолданылатын әдіс-тәсілдердің маңыздылығын ескеру сияқты дүниелерді білу керек. Наурызда жасалатын жосын-жоралғылардың бәрінде мән-мағына бар, ежелде осы дәстүрді қатаңсақтап бізге жеткізді. Осы ұлттық дәстүр бүгінде күнделікті қолданыстан шығып қалғандықтан сабақ барысында кейбір элементтерін көрсету ұлттық құндылықты жаңғырту болып табылады. Жаңғырту неге керек дегенде Қазақстан совет үкіметінің құрамында болған ұзақ жыл салт-санамыз жабылған қазандай ұмыт бола бастады. Тәуелсіздік алған кезеңнен бері жақсы тойланып келе жатқан, қайта жаңғырған бұл дәстүрді оқу бағдарламасында бір тақырып ретінде емес, қосымша іс-шараларда да, біліктілік арттыру үшін қосымша насихатталу керек, себебі

ұлттық дүниетаным аясын кеңейту үшін қолданылатын кез келген шара тиімді. «Адамға ең бірінші тәрбие берілуі керек, тәрбиесіз берілген білім- адамзаттың қас жауы, ол келешекке оның барлық өміріне апат әкеледі» (Әл-Фараби).

Болашақ бастауыш білім педагогтері рухани интеллектісі жоғары болу үшін құндылықтың ішкі және сыртқы факторларын меңгеру маңызды. Құндылық жоғары, сапалы деген мағынаны білдіреді, тұлғаның ішкі құндылығы жоғары болған кезде интеллектуалдық мәдениеті де жоғарылау түседі. Сыртқы құндылықтар жоғары болғанда қоғаммен арақатынасы, тұлғалық орны ерекшеленеді. Осы құндылық баланста тұрғанда педагог өзі үшін қоғамда сапалы маман, оқушылар үшін, ұжым үшін таптырмас кадр болар еді. Біздің мақсат болашақ бастауыш білім педагогтерін оқушылардың рухани интеллектісін ұлттық құндылықтар арқылы дамыта отырып, қоғамға пайдалы, санасы жаһанданған батыс дәстүрінен таза, ұлттық құндылықтарды сыйлап, құрметтейтін тұлға даярлау. Бұл істе бастауыш педагогтерін даярлауда тиімді әдіс-тәсілдермен даярлауда қоғамның өзекті мәселесі.

Оқушылардың ұлттық құндылық бағдарын қалыптастыруда театрландырылған мерекелер мен сайыс ойын сәттерін, ойын-мерекелерді көптеп пайдаланған жөн. Бұның өзі балалардың ойынға деген қажеттілігін жүзеге асырып қозғалыс белсенділігін жетілдіреді. Ойын мерекелер балалардың ақыл-ой мүмкіндіктерін жұмылдырып, өзіндік тәртіп дағдыларын қалыптастырады. Қазақ халқының ұлттық құндылықтары арқылы тәрбиелеу-әлемде теңдесі жоқ тәрбие. Жалпы «ұлттық құндылық» деген сөздің астарында елге жерге, тілімізге, дінімізге, өткен тарихымызға деген құрмет жатыр. Оқушылар бойында ұлттық құндылықтар қалыптастыру жұмыстары, ең алдымен бастауыш сыныпта атқарылуы керек. Бала тәрбиесі жөнінде Абай атамыз: «Балаға мінез үш алуан адамнан жұғады: бірінші- ата – анасынан, екіншісі-ұстазынан, үшіншісі-құрбысынан» деген екен Абай.

Қазіргі кезде ұлттық тәрбиенің көздері- фольклор, ауыз әдебиеті, ұлттық әдебиет, әдет-ғұрып, салт-дәстүр, ұлағатты қағидалар, шешендік сөздер, өнеге өсиеті бар мақал-мәтелдер, туған топырағымызда дүниеге келген ойшыл ғұламаларымыздың еңбектеріндегі тәрбие қағидалары элементерін бастауыш сыныптарда қазақ тілі, ана тілі, математика, дүниетану, бейнелеу өнері, дене шынықтыру сабақтарында кеңінен қолданудың маңызы артып келеді. Ұлттық тәрбие атауын алғаш әдеби – педагогикалық оқулықтарға енгізген М.Жұмабаев «Педагогика» атты еңбегінде былай дейді: «ұлт тәрбиесі баяғыдан бері сыналып, көп буын қолданып келе жатқан тақтақ жол болғандықтан , әр бір ұлттың баласы өз ұлттының арасында өз ұлты үшін қызмет ететін болғандықтан әрбір тәрбиеші баланың сол ұлт тәрбиесімен тәрбие қылуға міндетті» (Жұмабаев, 1992).

Қай ұлтты алып қарасаңыз да, дәстүрге негізделген тұрмыс-тіршілігі, кәсібі, соның ыңғайындағы тарихы, мәдениеті, өркениеті бар. Көне грек философиясында адам белгілі бір ұлтқа жатуын сезіну үшін бес түрлі шартқа сай болуы тиіс делінеді:ол өз ұлтының тілін, дінін, дәстүрін, тарихын және

ұлты мекендеген жердің ой-шұңқырын жақсы білу қажет. Осы сипаттар түгел бойынан табылған адам ғана сол ұлттың толық өкілімін, ұрпағымын деуге құқылы. Ал бізде осы аталған шарттардың барлығы бар деп нақты айта аламыз. Демек, сол аталған шарттарды бала бойында қалыптастыру-басты міндет. Ендеше сол ұлттық құндылықтарымызға тоқтала кетсек. Ең бірінші тіл. Тілі жоғалған ұлттың өзі де жоғалады. Қандай ақпарат болсын тіл арқылы санада көрініс табады. Оны көркем, есте сақтауға ыңғайлы болу үшін тілін, жерін, елін сүюді ұрпағына жүрек балқытар өлең-жырмен дарытты. Қазақ халқының тілінде көркем сөздерді мақалдап, мақамдап, тақпақтап сөйлесу негізінде жыр, терме, толғау, дастан, айтыс, шешендік өнер, қара өлең, өлең түрлері сияқты әдеби өнер үлгілерінен қалыптасады. Екіншісі ұлттық құндылықтарымыз. Құндылық жалпы адамзатқа ортақ болса, ұлттық құндылықтарымыз тек қазақтарға бүкіл жер шарының алты миллиардтан нөлден бір бөлшегін шақты миллион адамына керек. Оны сақтамасақ оңай жұтылып кетеріміз мәлім. Бір ескере кетер жайт қазақ елінің рухани қуаты басым ел.

Жоғарыда аталған қағидаларды ұстана отырып, Қазақстанда ұлттық және жалпы адамзаттық құндылықтарды, тарихи тәжірибелерді, сан ғасырлық мәдени ұлттық дәстүрлерді ескере отырып, қазіргі білім мазмұнын жаңғыртуда, жаңа талаптар қоя отырып ұлттық рухта болашақ ұрпақты тәрбиелеу керек деп санаймыз.

Қорытынды.

Педагогиканың басты мақсаты білім мен тәрбие берудің тиімді жолдарын ұсынатын ғылымның саласы. Уақыттың талабымен ол әр кезеңде өзінше өзгерістерге ұшырап отырады. Бастауыш білім педагогтеріне білім мен тәрбие беруде қойылатын талаптар өзгерді. Халқымыз бала тәрбиесіне аса зор көңіл бөлген, жақсы қасиеттерге баулып, жаманнан жеріндеріп отырған. Осы міндеттер енді отбасы мен мектептерде ортақ жаңа ережелермен толығып жатыр. Оқу бағдарламасынан бөлек жыраулық қисса-дастандар, шешендік және нақыл сөздермен, эпостық және батырлар жырымен, мақал-мәтелдер, ұлттық ойындар арқылы тәрбиелеуге баулу. Мақсат ортақ – адамгершілік, зиялылық, бойында ұлттық сана қалыптасқан ұрпақ тәрбиелеу. «Балаңды өз тәрбиенмен тәрбиелеме, өз ұлтыңның тәрбиесімен тәрбиеле». Ата-бабамыз ғасырлар бойы тірнектеп ең асылын сұрыптап жинаған рухани байлығы – дінін, тілін, салт-дәстүрін жатқа жойғызбау үшін жанталаса қорғанды.

Сан ғасырлар бойы сұрыпталған ұлттық құндылықтарымызды оқу-тәрбие процесіне енгізу арқылы ұлттың тұнып тұрған асыл мұралық рухани байлығынан болашақта ел билейтін ұрпақтарды сусындатып, ұлтшылдық пен отаншылдыққа баулып, өз халқын, өз мемлекетін көздің қарашығындай қорғайтын, бойында ұлттық санасы қалыптасқан тұлғаларды тәрбиелеп шығару – жалпы ұлттың алдында тұрған ұлы міндет болып отыр. Қандай да бір елдің рухани мәдениеті, әдебиеті мен өнері, ғылым мен техникасы, әлеуметтік жағдайы, материалдық өндірісінің ең маңызды жетістіктері тәрбиесінен көрінуі арқылы оның ұлттық құндылықтарының мәніне ие болады және өскелең

ұрпақтың азаматтығы мен отаншылдықты, рухани-адамгершілік жан-дүниесі қалыптасуына белсенді түрде ықпал етеді.

“Жас бала – жас бір шыбық, жас күнде қай түрде иіп тастасаң, есейгенде сол иілген күйінде қайтып алмақ” (Жұмабаев, 1992) – деген тұжырым жасаған қазақ халқының ұлы ақыны ғалым М. Жұмабаев. Ұлтымыздың көрнекті мемлекет және қоғам қайраткері Мұстафа Шоқай: «Ұлттық құндылықтардан жұрдай рухта тәрбиеленген ұрпақтан халқымыздың қажеті мен мүддесін жоқтайтын пайдалы азамат шықпайды» - деген болатын.

«Ежелден ел тілегі – ер тілегі, адал ұл ер боп туса – ел тірегі» демекші әр баланың бойында батылдық, шыдамдылық, төзімділік қасиеттерін дамытып, өскелең ұрпақты рухани адамгершілігін дамыту болып табылады. Ұлы ағартушы Ахмет Байтұрсыновтың: «Балам деген жұрт болмаса, жұртым дейтін бала қайдан болсын» деген сөзімен аяқтағым келіп отыр. Сондықтан ел болып, жұрт болып ұрпақ тәрбиесін қолға алу басты шаруа. Тәрбие беруде ұлттық құндылықтарымыз арқылы жол көрсетер болсақ, жастарымыз қазақстан қоғамының әлеуметтік-мәдени өзгерістеріне жоғары мәдениетті деңгейде бейімделе алады деп айта аламын.

Information about the authors:

Kurbankulova G.T. – Phd student. Kazakh National Pedagogical University, Almaty, Kazakhstan, <https://orcid.org/0000-0002-2538-1837>;

Stambekova A.S. – candidate of pedagogical sciences, associate professor. Abai Kazakh National Pedagogical University, Almaty, Kazakhstan, <https://orcid.org/0000-0002-6869-7401>.

ӘДЕБИЕТТЕР:

М.Жұмабаев. Педагогика. Алматы, Рауан, 1992 – 112б

Г.Х.Сарсенбаев, А.Е.Жумабаева. Ұлттық құндылықтар негізінде болашақ бастауыш білім педагогтерінің трансверсальді дағдыларын дамытудың мүмкіндіктері. ҚазҰПУ хабаршы.

К. Alan. How Simply and Understandably Could The «Personal Computing Experience» Be Programmed? (27 ноябрь 2019).

Shurygin V. Learning Management Systems in Academic and Corporate Distance Education // International Journal of Emerging Technologies in Learning. 2021. Vol. 16. Is. 11. P. 121 – 139.

Cucinotta D. Who declares COVID-19 a pandemic // Acta Bio-Medica: Atenei Parmensis. 2020. Vol. 91. Is. 1. P. 157 – 160. 16. Chun, K. M. (2019).

Қазақстан Республикасында білім беруді және ғылымды дамытудың 2020-2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы // <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/P1900000988> (қаралған күні: 15.10.2021).

Ахмет Байтұрсынұлы қазақтың бастауыш мектебі жайында. «Қазақ» газетасы, 1914 ж., 9 май, № 61. https://el.kz/news/archive/a-bayt-rsyn-ly_-aza-ty-_bastauysh_mektebi_zhayynda/

Нысанбаева Ә, Әбжанов Т. Қысқаша философия тарихы. – Алматы, 1999. 272 б.

<https://abai.kz/post/98105> Аль-Фараби

https://vk.com/wall-60759295_165425 абай

<https://melimde.com/bastauish-sinip-oushilarini-bojina-ltti-ndilitardi-siiru-jolda.html?page=7>

REFERENCES:

- M. Zhumabaev. Pedagogy. Almaty, Rawan, 1992 - 112 p
- G.H. *SARSENBAYEVA*, A.E.*ZHUMABAYEVA*. Opportunities for developing transversal skills future teachers of primary education based on national values.
- K. Alan. How Simply and Understandably Could The «Personal Computing Experience» Be Programmed? (27 ноября 2019).
- Shurygin V. Learning Management Systems in Academic and Corporate Distance Education // International Journal of Emerging Technologies in Learning. 2021. Vol. 16. Is. 11. P. 121 – 139.
- Cucinotta D. Who declares COVID-19 a pandemic // Acta Bio-Medica: Atenei Parmensis. 2020. Vol. 91. Is. 1. P. 157 – 160. 16. Chun, K. M. (2019).
- State program for the development of education and science in the Republic of Kazakhstan for 2020-2025 // <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/P1900000988> (review date: 15.10.2021).
- Akhmet Baitursynovich about the Kazakh primary school. Newspaper “Kazakh”, 1914, May 9, No. 61. https://el.kz/news/archive/a-bayt-rsyn-ly_-aza-ty-_bastauysh_mektebi_zhayynda/7
- Nysanbayeva A, Abzhanov T. A brief history of philosophy. - Almaty, 1999. 272 p.
<https://abai.kz/post/98105> Аль-Фараби
https://vk.com/wall-60759295_165425 абай
<https://melimde.com/bastauish-sinip-oushilarini-bojina-ltti-ndilitardi-siiru-jolda.html?page=7>

МАЗМҰНЫ

ПЕДАГОГИКА

- Э.А. Абдыкеримова, А.Б. Туркменбаев, Б.У. Куанбаева, Г.Р. Кошанова**
КЕЙС ТЕХНОЛОГИЯЛАР - ОҚУШЫЛАРДЫҢ ОҚУ ЖЕТІСТІГІН
БАҚЫЛАУ МЕН БАҒАЛАУДЫҢ ЗАМАНАУИ ФОРМАСЫ.....5
- Г. Ақан, С.К. Рахимжанова, С.К. Серикова**
ЖОҒАРЫ ОҚУ ОРЫНДАРЫНДА ШЕТ ТІЛДІ ОҚЫТУ АРҚЫЛЫ
БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ БОЙЫНДА ІЗГІЛІК ҚАСИЕТТЕРІН
ҚАЛЫПТАСТЫРУ.....23
- Д.О. Айтенова, А.П. Мынбаева, Д.Н. Байғұтова**
ҚАРАХАН ДӘУІРІ ӘДЕБИЕТІН ЖЕКЕ ПӘН РЕТІНДЕ ОҚЫТУ.....37
- А.М. Елубай**
КОНЦЕПТУАЛДЫ ОҚЫТУ МЕН ТӘРБИЕ: ҚАЗАҚ ЖӘНЕ ТҮРІК
ТІЛДЕРІНДЕГІ ӘЙЕЛГЕ ҚАТЫСТЫ МАҚАЛ-МӘТЕЛДЕР.....45
- Ф.М. Ержанова, Ж.Б. Ибраева, С.К. Серикова**
ОРЫС ТІЛІ САБАҚТАРЫНДА ШЕТ ТІЛІ РЕТІНДЕ ОҚЫТУДЫҢ
БЕЛСЕНДІ ФОРМАЛАРЫ МЕН ӘДІСТЕРІН ҚОЛДАНУ.....61
- Д.Б. Ешенкулова, С.Е. Манабаева, Г.А. Омарова, Г.Б. Мауленбердиева,
А.Б. Сикимбаева**
ЖОҒАРЫ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ӨЗДІК ОҚУ ІС-ӘРЕКЕТІН
БАСҚАРУҒА БОЛАШАҚ МҰҒАЛІМДЕРДІҢ ДАЯРЛЫҒЫН
ҚАЛЫПТАСТЫРУ.....72
- С.Е. Жильгельдинов, Н.Б. Шамуратова, А.К. Кенжебаева,
Н.К. Тулемисова, Б.К. Сулейменова, Р.Б. Қурманалинова**
ҚАШЫҚТЫҚТАН ОҚЫТУ ЖАҢА БІЛІМ БЕРУ ТӘЖІРИБЕСІ
РЕТІНДЕ.....87
- Ж. Изтаева, З. Смаилова, Г. Баусариева, С. Тлеубай, А. Қасымбекова**
ҚАЗАҚ ТІЛІНДЕГІ НӨЛДІК ФОРМАНЫ ОҚЫТУДА АҚПАРАТТЫҚ
ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ.....98
- А.Б. Керімбердина, А.К. Садвакасова, Н.К. Наурызова**
ЖАСАНДЫ НЕЙРОНДЫҚ ЖЕЛІЛЕРДЕ ДЕРЕКТЕРДІ ӨҢДЕУДІҢ
ТӘЖІРИБЕЛІК БАҒЫТТАРЫ.....111

Ж.Б. Кдыралиева, Г.С. Балтабаева, İsmet Çetin, Ж. Ерахметқызы
ӘДЕБИ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУ
НЕГІЗДЕРІ.....120

Э.Қ. Қуандықова, Ш.Ш. Карбаева, А.Қ. Зиявдинова
ГЕОГРАФИЯНЫ ОҚУЫТУ ӘДІСТЕМЕСІ.....130

Г.Т. Курбанкулова, Ә.С. Стамбекова
БОЛАШАҚ БАСТАУЫШ БІЛІМ ПЕДАГОГТЕРІНІҢ ҰЛТТЫҚ
ҚҰНДЫЛЫҚТАР БАҒДАРЫН ДАМУЫ МҮМКІНДІКТЕРІ.....141

А.К. Мамбеталиева, А.Т. Туралбаева
БОЛАШАҚ БАСТАУЫШ БІЛІМ ПЕДАГОГТАРЫНЫҢ ЖАСАНДЫ
ИНТЕЛЛЕКТ ЭЛЕМЕНТТЕРІН ҚОЛДАНУЫНЫҢ МАҢЫЗЫ.....155

М.Е. Рахметов, А.К. Садвакасова
ҚАЗАҚСТАННЫҢ ЖОҒАРЫ ОҚУ ОРЫНДАРЫНДА ҚАШЫҚТЫҚТАН
ОҚЫТУ ТЕХНОЛОГИЯСЫНЫҢ ЭЛЕМЕНТТЕРІ БАР БІЛІМ БЕРУ
ПЛАТФОРМАЛАРЫ: МҮМКІНДІКТЕРІ МЕН
АРТЫҚШЫЛЫҚТАРЫ.....166

**Б.К. Сансызбаева, Ж.Н. Бисенбаева, Н.С. Ашимова, А.Туреханова,
С. Рахимжанова**
ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ-ТАНЫМДЫҚ ТӘСІЛДЕР БОЛАШАҚ АҒЫЛШЫН
ТІЛІ МҰҒАЛІМДЕРІНІҢ ЛИНГВО-ӘДІСТЕМЕЛІК РЕФЛЕКЦИЯСЫН
ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ ӘДІСНАМАЛЫҚ НЕГІЗІ РЕТІНДЕ.....175

Б. Хасен, Ж. Жұмабаева
БАСТАУЫШ СЫНЫПҚА АРНАЛҒАН «МУЗЫКА» ОҚУЛЫҚТАРЫ
МАТЕРИАЛДАРЫНЫҢ ПСИХОЛИНГВИСТИКАЛЫҚ ТҮРҒЫДАН
ОҚУШЫЛАРДЫҢ ЖАС ЕРЕКШЕЛІГІНЕ СӘЙКЕСТІГІ.....189

**А.К. Шашаев, А.А. Мақсұтова, Р.Ж. Мрзабаева, Г.С. Махарова,
М. Бақытқызы, Г.К. Шашаева**
ҚАЗАҚ ЗИЯЛЫЛАРЫНЫҢ АҒARTУШЫЛЫҚ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ
ҚЫЗМЕТІ.....200

ЭКОНОМИКА

Ж.С. Абдрахманова, А.Б. Мотгаева, А.С. Бухатова, С.С. Ургушева
ШЫҒЫС ҚАЗАҚСТАН ОБЛЫСЫ БОЙЫНША МЕДИЦИНАЛЫҚ
ҚЫЗМЕТТЕР НАРЫҒЫН ЦИФРЛАНДЫРУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ.....215

Л.О. Абылкасимова ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ЭКОЛОГИЯЛЫҚ ТУРИЗМНІҢ ДАМУЫНЫҢ НЕГІЗГІ ТЕНДЕНЦИЯЛАРЫ МЕН БОЛАШАҒЫ.....	229
Г.И. Ахметова, З.О. Иманбаева, Ж.Қ. Басшиева, Б.Б. Дуйсенбаева, Ш.Т. Нургалиева АҚТӨБЕ Өңірінде мал шаруашылығында кластерлік басқаруды дамыту.....	242
Г.Ж. Байбосынова, Б.О. Казыбаев, А.А. Адешова, С.А. Абилдаханова, А.Р. Калымбетова ҚАЗАҚСТАНДА КОРПОРАТИВТІК БАСҚАРУ СТРАТЕГИЯСЫН ІСКЕ АСЫРУДЫҢ ТЕОРИЯСЫ МЕН ПРАКТИКАСЫ.....	256
А. Бердибекова, Л.М. Муталиева, Л.М. Шаяхметова ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ІШКІ ТУРИСТІК НАРЫҒЫНЫҢ ЖАҒДАЯТЫНА ТАЛДАУ.....	271
С.Т. Дошманова, Б.М. Таскарина, М.А. Тлеубергенова, Б.Ж. Болатова, А.М. Сапаргали ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ҒЫЛЫМНЫҢ ҚАЗІРГІ ЖАҒДАЙЫН ЖӘНЕ ОНЫҢ ҰЛТТЫҚ ЭКОНОМИКАҒА ӘСЕРІН ТАЛДАУ.....	282
А.О. Жағыпарова, Ж.У. Тулегенова, Д.М. Мухияева, Г.К. Бекбусинова, Г.Б.Алина COVID 19-ДАҒДАРЫСЫ КЕЗІНДЕГІ САЛЫҚТЫҚ ӘКІМШІЛЕНДІРУДІҢ ТИІМДІЛІГІН ТАЛДАУ ЖӘНЕ БАҒАЛАУ.....	298
З.О. Иманбаева, К.Б. Сатымбекова, Б.И. Сатенов, З.А. Бигельдиева, А.Ж. Зейнуллина ӘЛЕУМЕТТІК ШЫҒЫНДАРДЫ ЕСЕПКЕ АЛУ ЖӘНЕ ОЛАРДЫ МЕМЛЕКЕТТІҢ ДАМУ ЖАҒДАЙЫНДА ТАЛДАУ.....	308
А.С. Кадырова, Н.Б. Давлетбаева, Ж.А. Бабажанова, М.С. Толысбаева, Е.А. Богданова ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ӨНЕРКӘСІБІНІҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ӘЛЕУЕТІН ДАМУ.....	322
Б.С. Корабаев, Г.Д. Аманова, Г.Ж. Жумабекова, А.И. Естурлиева, Г.К. Исина ЭКОЛОГИЯЛЫҚ ШЫҒЫНДАР ЕСЕБІ МЕН ТАЛДАУДЫ ДАМУДАҒЫ ЖАҢА АҚПАРАТТЫҚ-ЭКОНОМИКАЛЫҚ ЖҮЙЕЛЕРДІ ҚАЛЫПТАСТЫРУ.....	339

М.З. Қажыкен, З.Т. Сатпаева ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ТҰТЫНУ СЕБЕТІНЕ ТАЛДАУ.....	359
Д.О. Қалдыбаева, Б.К. Исаева, Л.М. Шаяхметова ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ АГРАРЛЫҚ САЛАСЫНА ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ЕНГІЗУ ТИІМДІЛІГІН БАҒАЛАУДЫҢ НЕГІЗГІ БАҒЫТТАРЫ.....	374
С.Д. Мамбетова, Г.Д. Аманова, К.Ж. Сәдуақасова, Б.С. Қорабаев САЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРІНЕ ЭЛЕКТРОНДЫҚ КОММЕРЦИЯНЫҢ БИЗНЕС-МОДЕЛЬДЕРІНІҢ ӘСЕРІ.....	389
М.Б. Молдажанов, М.А. Баяндин, З.А. Арынова, Б. Қуантқан, Т.В. Діба ҚОНАҚҮЙ ҰЙЫМДАРДЫҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ДАМУЫН МОДЕЛДЕРДІҢ ӘДІСТЕМЕЛІК ТӘСІЛДЕРІ.....	401
Ә.Ж. Сапарбаев, Е.Е. Гриднева, Г.Ш. Қалиақпарова, К.Ш. Сыздыкова, К.С. Алпысбаев «ЖАСЫЛ» ЭКОНОМИКА ЖӘНЕ РЕСУРСТАРДЫ ҰТЫМДЫ ПАЙДАЛАНУ ЕЛДІҢ АЗЫҚ-ТҮЛІК ҚАУІПСІЗДІГІНІҢ БОЛАШАҒЫ РЕТІНДЕ.....	411
Р.Б. Сартова, Ж.А. Бабажанова, М.А. Жолаева, М.С. Толысбаева, А.Б. Тасмағанбетов АУЫЛ ШАРУАШЫЛЫҒЫНДАҒЫ ЕҢБЕК РЕСУРСТАРЫНЫҢ ТИІМДІЛІГІ.....	425

СОДЕРЖАНИЕ

ПЕДАГОГИКА

- Э.А. Абдыкеримова, А.Б. Туркменбаев, Б.У. Куанбаева, Г.Р. Кошанова**
КЕЙС-ТЕХНОЛОГИИ - СОВРЕМЕННАЯ ФОРМА КОНТРОЛЯ И ОЦЕНКИ
УЧЕБНЫХ ДОСТИЖЕНИЙ УЧАЩИХСЯ.....5
- Г. Акан, С.К. Рахимжанова, С.К. Серикова**
ФОРМИРОВАНИЕ ДОБРОДЕТЕЛЬНЫХ ХАРАКТЕРОВ У СТУДЕНТОВ
ПУТЕМ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ В ВУЗЕ.....23
- Д.О. Айтенова, А.П. Мынбаева, Д.Н. Байгутова**
ПРЕПОДАВАНИЕ ЛИТЕРАТУРЫ КАРАХАНСКОЙ ЭПОХИ КАК
ОТДЕЛЬНОЙ ДИСЦИПЛИНЫ.....37
- А.М. Елубай**
КОНЦЕПТУАЛЬНОЕ ОБУЧЕНИЕ И ВОСПИТАНИЕ: ПОСЛОВИЦЫ
И ПОГОВОРКИ О ЖЕНЩИНЕ НА КАЗАХСКОМ И ТУРЕЦКОМ
ЯЗЫКАХ.....45
- Ф.М. Ержанова, Ж.Б. Ибраева, С.К. Серикова**
ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНТЕРАКТИВНЫХ ФОРМ И МЕТОДОВ ОБУЧЕНИЯ
НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА КАК ИНОСТРАННОГО.....61
- Д.Б. Ешенкулова, С.Е. Манабаева, Г.А. Омарова, Г.Б. Мауленбердиева,
А.Б. Сикимбаева**
ФОРМИРОВАНИЕ ГОТОВНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ К
УПРАВЛЕНИЮ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ УЧЕБНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ
СТАРШЕКЛАССНИКОВ.....72
- С.Е. Жильгельдинов, Н.Б. Шамуратова, А.К. Кенжебаева,
Н.К. Тулемисова, Б.К. Сулейменова, Р.Б. Курманалинова**
ДИСТАНЦИОННОЕ ОБУЧЕНИЕ КАК НОВАЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ
ПРАКТИКА.....87
- Ж. Изгаева, З. Смаилова, Г. Баусариева, С. Тлеубай, А. Касымбекова**
ЭФФЕКТИВНОСТЬ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИНФОРМАЦИОННЫХ
ТЕХНОЛОГИЙ ПРИ ОБУЧЕНИИ НУЛЕВОЙ ФОРМЫ КАЗАХСКОГО
ЯЗЫКА.....98

А.Б. Керимбердина, А.К. Садвакасова, Н.К. Наурызова ПРАКТИЧЕСКИЕ НАПРАВЛЕНИЯ ОБРАБОТКИ ДАННЫХ В ИСКУССТВЕННЫХ НЕЙРОННЫХ СЕТЯХ.....	111
Ж.Б. Кдыралиева, Г.С. Балтабаева, İsmet Çetin, Ж. Ерахметқызы ОСНОВЫ ЛИТЕРАТУРНО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ТЕХНОЛОГИИ.....	120
Э.К. Куандықова, Ш.Ш. Карбаева, А.Қ. Зиявдинова МЕТОДИКА ИЗУЧЕНИЯ ГЕОГРАФИИ.....	130
Г.Т. Курбанкулова, А.С. Стамбекова ВОЗМОЖНОСТИ РАЗВИТИЯ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЦЕННОСТНОЙ ОРИЕНТАЦИИ БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ НАЧАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ.....	141
А.К. Мамбеталиева, А.Т. Туралбаева ВАЖНОСТЬ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЭЛЕМЕНТОВ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА БУДУЩИМИ УЧИТЕЛЯМИ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ.....	155
М.Е. Рахметов, А.К. Садвакасова ОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ ПЛАТФОРМА С ЭЛЕМЕНТАМИ ДИСТАНЦИОННЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ КАЗАХСТАНА: ВОЗМОЖНОСТИ И ПРЕИМУЩЕСТВА.....	166
Б.К. Сансызбаева, Ж.Н. Бисенбаева, Н.С. Ашимова, А. Туреханова, С. Рахимжанова КРЕАТИВНО-КОГНИТИВНЫЙ ПОДХОД КАК МЕТОДОЛОГИЧЕСКАЯ ОСНОВА ФОРМИРОВАНИЯ ЛИНГВОМЕТОДИЧЕСКОЙ РЕФЛЕКСИИ У БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА.....	175
Б. Хасен, Ж. Жумабаева ПСИХОЛИНГВИСТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ СООТВЕТСТВИЯ УЧЕБНИКОВ ПО ПРЕДМЕТУ «МУЗЫКА» ДЛЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ ВОЗРАСТНЫМ ОСОБЕННОСТЯМ УЧАЩИХСЯ.....	189
А.К. Шашаев, А.А. МаксUTOва, Р.Ж. Мрзабаева, Г.С. Махарова, М. Бақытқызы, Г.К. Шашаева ПРОСВЕТИТЕЛЬСКО-ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ КАЗАХСКОЙ ИНТЕЛЛИГЕНЦИИ.....	200

ЭКОНОМИКА

- Ж.С. Абдрахманова, А.Б. Моттаева, А.С. Бухатова, С.С. Ургушева**
ЭФФЕКТИВНОСТЬ ЦИФРОВИЗАЦИИ РЫНКА МЕДИЦИНСКИХ
УСЛУГ ПО ВОСТОЧНО-КАЗАХСТАНСКОЙ ОБЛАСТИ.....215
- Л.О. Абылкасимова**
ОСНОВНЫЕ ТЕНДЕНЦИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ
ЭКОЛОГИЧЕСКОГО ТУРИЗМА В КАЗАХСТАНЕ.....229
- Г.И. Ахметова, З.О. Иманбаева, Ж.Қ. Басшиева, Б.Б. Дуйсенбаева,
Ш.Т. Нурғалиева**
РАЗВИТИЕ КЛАСТЕРНОГО УПРАВЛЕНИЯ В ЖИВОТНОВОДСТВЕ
АКТЮБИНСКОГО РЕГИОНА.....242
- Г.Ж. Байбосынова, Б.О. Казыбаев, А.А. Адешова, С.А. Абилдаханова,
А.Р. Калымбетова**
ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА РЕАЛИЗАЦИИ СТРАТЕГИИ КОРПОРАТИВНОГО
УПРАВЛЕНИЯ В КАЗАХСТАНЕ.....256
- А. Бердибекова, Л.М. Муталиева, Л.М. Шаяхметова**
АНАЛИЗ КОНЪЮНКТУРЫ ВНУТРЕННЕГО ТУРИСТСКОГО РЫНКА
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН.....271
- С.Т. Дошманова, Б.М. Таскарина, М.А. Тлеубергенова, Б.Ж. Болатова,
А.М. Сапарғали**
АНАЛИЗ СОВРЕМЕННОГО СОСТОЯНИЯ НАУКИ В КАЗАХСТАНЕ
И ЕЕ ВЛИЯНИЕ НА НАЦИОНАЛЬНУЮ ЭКОНОМИКУ.....282
- А.О. Жагышарова, Ж.У. Тулегенова, Д.М. Мухияева, Г.К. Бекбусинова,
Г.Б. Алина**
АНАЛИЗ И ОЦЕНКА ЭФФЕКТИВНОСТИ НАЛОГОВОГО
АДМИНИСТРИРОВАНИЯ В ПЕРИОД КРИЗИСА COVID.....298
- З.О. Иманбаева, К.Б. Сатымбекова, Б.И. Сатенов, З.А. Бигельдиева,
А.Ж. Зейнуллина**
УЧЕТ СОЦИАЛЬНЫХ ИЗДЕРЖЕК И ИХ АНАЛИЗ В УСЛОВИЯХ
РАЗВИТИЯ ГОСУДАРСТВА.....308
- А.С. Кадырова, Н.Б. Давлетбаева, Ж.А. Бабажанова, М.С. Толысбаева,
Е.А. Богданова**
РАЗВИТИЕ ИННОВАЦИОННОГО ПОТЕНЦИАЛА ПРОМЫШЛЕННОСТИ
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН.....322

- Б.С. Корабаев, Г.Д. Аманова, Г.Ж. Жумабекова, А.И. Естурлиева, Г.К. Исина**
ФОРМИРОВАНИЕ НОВЫХ ИНФОРМАЦИОННЫХ ЭКОНОМИЧЕСКИХ СИСТЕМ В РАЗВИТИИ УЧЕТА И АНАЛИЗА ЭКОЛОГИЧЕСКИХ ЗАТРАТ.....339
- М.З. Кажыкен, З.Т. Сатпаева**
АНАЛИЗ ПОТРЕБИТЕЛЬСКОЙ КОРЗИНЫ В КАЗАХСТАНЕ.....359
- Д.О. Калдыбаева, Б.К. Исаева, Л.М. Шаяхметова**
ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ ОЦЕНКИ ЭФФЕКТИВНОСТИ ВНЕДРЕНИЯ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В АГРАРНУЮ ОТРАСЛЬ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН.....374
- С.Д. Мамбетова, Г.Д. Аманова, К.Ж. Садуакасова, Б.С. Корабаев**
ВЛИЯНИЕ БИЗНЕС-МОДЕЛЕЙ ЭЛЕКТРОННОЙ КОММЕРЦИИ НА НАЛОГОВЫЕ РИСКИ.....389
- М.Б. Молдажанов, М.А. Баяндин, З.А. Арынова, Б. Куанткан, Т.В. Диба**
МЕТОДИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К МОДЕЛИРОВАНИЮ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ ГОСТИНИЧНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ.....401
- А.Д. Сапарбаев, Е.Е. Гриднева, Г.Ш. Калиакпарова, К.Ш. Сыздыкова, К.С. Алпысбаев**
«ЗЕЛЁНАЯ» ЭКОНОМИКА И РАЦИОНАЛЬНОЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ РЕСУРСОВ КАК ПЕРСПЕКТИВА ПРОДОВОЛЬСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ СТРАНЫ.....411
- Р.Б. Сартова, Ж.А. Бабажанова, М.А. Жолаева, М.С. Толысбаева, А.Б. Тасмаганбетов**
ЭФФЕКТИВНОСТЬ ТРУДОВЫХ РЕСУРСОВ В СЕЛЬСКОМ ХОЗЯЙСТВЕ.....425

CONTENTS
PEDAGOGY

E. Abdykerimova, A. Turkmenbaev, B. Kuanbayeva, G. Kochanova CASE TECHNOLOGIES AS A MODERN FORM OF MONITORING AND EVALUATION OF PUPILS ACADEMIC ACHIEVEMENTS.....	5
G. Akhan, S. Rakhimzhanova, S. Serikova FORMATION OF VIRTUE CHARACTERS IN STUDENTS THROUGH TEACHING A FOREIGN LANGUAGE IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS.....	23
D. Aitenova, A. Mynbaeva, D. Baigutova TEACHING THE LITERATURE OF THE KARAKHAN ERA AS A SEPARATE DISCIPLINE.....	37
A.M. Elubay CONCEPTUAL EDUCATION AND UPBRINGING: PROVERBS AND SAYINGS ABOUT A WOMAN IN KAZAKH AND TURKISH.....	45
F. Yerzhanova, Zh. Ibrayeva, S. Serikova THE USE OF ACTIVE FORMS AND TEACHING METHODS AT THE LESSONS OF THE RUSSIAN LANGUAGE AS A FOREIGN LANGUAGE.....	61
D.B. Yeshenkulova, S.E. Manabaeva, G.A. Omarova, G.B. Maulenberdieva, A.B. Sikimbayeva FORMATION OF THE READINESS OF FUTURE TEACHERS TO MANAGE INDEPENDENT LEARNING ACTIVITIES OF MAJOR GRADE STUDENTS.....	72
S.E. Zhilgeldinov, N.B. Shamuratova, A.K. Kenzhebayeva, N.K. Tulemisova, B.K. Suleimenova, R.B. Kurmanalinova DISTANCE LEARNING AS A NEW EDUCATIONAL PRACTICE.....	87
Zh. Iztayeva, Z.Smailova, G. Baussariyeva, S. Tleubay, A. Kassymbekova EFFICIENCY OF USING INFORMATION TECHNOLOGIES IN TEACHING THE ZERO FORM IN THE KAZAKH LANGUAGE.....	98
A. Kerimberdina, A. Sadvakassova, N. Nauryzova EXPERIMENTAL AREAS OF DATA PROCESSING IN ARTIFICIAL NEURAL NETWORKS.....	111

ZH.B. Kdyralieva, G.S. Baltabayeva, İsmet Çetin, ZH. Erakhmetova
FUNDAMENTALS OF LITERARY PEDAGOGICAL TECHNOLOGY.....120

E.K. Kuandykova, Sh.Sh. Karbaeva, A.K. Ziyavdinova
METHODOLOGY FOR STUDYING GEOGRAPHY.....130

G.T. Kurbankulova, A.S. Stambekova
OPPORTUNITIES FOR THE DEVELOPMENT OF NATIONAL VALUE
ORIENTATION OF FUTURE PRIMARY EDUCATION TEACHERS.....141

A.K. Mambetalieva, A.T. Turalbayeva
THE IMPORTANCE OF USING ARTIFICIAL INTELLIGENCE ELEMENTS
BY FUTURE PRIMARY EDUCATION TEACHERS.....155

M.E. Rakhmetov, A.K. Sadvakassova
EDUCATIONAL PLATFORM WITH ELEMENTS OF DISTANCE LEARNING
TECHNOLOGIES IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS
OF KAZAKHSTAN: FEATURES AND BENEFITS.....166

**B. Sansyzbayeva, Zh. Bissenbayeva, N. Ashimova, A. Turekhanova,
S. Rakhimzhanova**
CREATIVE-COGNITIVE APPROACH AS A METHODOLOGICAL BASIS
FOR THE FORMATION OF LINGUISTIC AND METHODOLOGICAL
REFLECTION IN FUTURE TEACHERS OF THE ENGLISH
LANGUAGE.....175

B. Hasen, Zh. Zhumabayeva
CORRESPONDENCE OF "MUSIC" TEXTBOOKS FOR PRIMARY SCHOOL
TO STUDENTS' AGE CHARACTERISTICS FROM A PSYCHOLINGUISTIC
POINT OF VIEW.....189

**A.K. Shashaev, A.A. Maksutova, R.Zh. Mirzabekova, G.S. Makharova,
M. Bakhytkyzy, G.K. Shashayeva**
EDUCATIONAL AND PEDAGOGICAL ACTIVITY OF THE KAZAKH
INTELLIGENTSIA.....200

EKONOMICS

Zh.S. Abdrakhmanova, A.B. Mottayeva, A.S. Bukhatova, S.S. Urgusheva
EFFICIENCY OF DIGITALIZATION OF THE MEDICAL SERVICES
MARKET IN THE EAST KAZAKHSTAN REGION.....215

L. Abylkassimova
KEY TRENDS AND PROSPECTS OF ECOLOGICAL TOURISM
DEVELOPMENT IN KAZAKHSTAN.....229

G.I. Akhmetova, Z.O. Imanbaeva, Zh.K. Bashieva, B.B. Duysenbayeva, Sh.T. Nurgalieva DEVELOPMENT OF CLUSTER MANAGEMENT IN ANIMAL HUSBANDRY IN AKTOBE REGION.....	242
G.J. Baybosynova, B.O. Kazybayev, A.A. Adeshova, S.A. Abildakhanova, A.R. Kalymbetova THEORY AND PRACTICE OF CORPORATE GOVERNANCE STRATEGY IMPLEMENTATION IN KAZAKHSTAN.....	256
A. Berdibekova, L.M. Mutalieva, L.M. Shayakhmetova ANALYSIS OF THE CONJUNCTURE OF THE DOMESTIC TOURIST MARKET OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN.....	271
S.T. Doshmanova, B.M. Taskarina, M.A. Tleubergenova, B.Zh. Bolatova, A.M. Sapargali ANALYSIS OF THE CURRENT STATE OF SCIENCE IN KAZAKHSTAN AND ITS IMPACT ON THE NATIONAL ECONOMY.....	282
A.O. Zhagyparova, Zh.U. Tulegenova, D.M. Mukhiyayeva, G.K. Bekbusinova, G. Alina ANALYSIS AND EVALUATION OF THE EFFECTIVENESS OF TAX ADMINISTRATION DURING THE CRISIS COVID.....	298
Z.O. Imanbayeva, K. Satymbekova, B. Satenov, Z. Bigeldiyeva, A. Zeinullina ACCOUNTING FOR SOCIAL COSTS AND THEIR ANALYSIS IN THE CONDITIONS OF STATE DEVELOPMENT.....	308
A. Kadyrova, N. Davletbayeva, Z. Babazhanova, M. Tolysbayeva, Y. Bogdanova DEVELOPMENT OF THE INNOVATIVE POTENTIAL OF THE INDUSTRY OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN.....	322
B.S. Korabaev, G.D. Amanova, G.Zh. Zhumabekova, A.I. Yesturliyeva, G.K. Isina FORMATION OF NEW INFORMATION ECONOMIC SYSTEMS IN THE DEVELOPMENT OF ENVIRONMENTAL COST ACCOUNTING AND ANALYSIS.....	339
M. Kazhyken, Z. Satpayeva THE ANALYSIS OF THE CONSUMER BASKET IN KAZAKHSTAN.....	359

D.O. Kaldybaeva, B.K. Isaeva, L.M. Shayakhmetova

THE MAIN DIRECTIONS OF ASSESSING THE EFFECTIVENESS OF THE INTRODUCTION OF DIGITAL TECHNOLOGIES IN THE AGRICULTURAL SECTOR OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN.....374

S.D. Mambetova, G.D. Amanova, K.Zh. Saduakassova, B.S. Korabaev

THE IMPACT OF E-COMMERCE BUSINESS MODELS ON TAX RISKS.....389

M. Moldazhanov, M. Bayandin, Z. Arynova, B. Kuantkan, T. Diba

METHODOLOGICAL APPROACHES TO MODELING THE INNOVATIVE DEVELOPMENT OF HOTEL ORGANIZATIONS.....401

A.D. Saparbayev, Y.E. Gridneva, G.Sh. Kaliakparova, K.Sh. Syzdykova, K.S. Alpysbayev

“GREEN” ECONOMY AND RATIONAL USE OF RESOURCES AS A PROSPECT FOR FOOD SECURITY OF THE COUNTRY.....411

R. Sartova, Z. Babazhanova, M. Zholayeva, M. Tolysbayeva, A. Tasmaganbetov

EFFICIENCY OF LABOR RESOURCES IN AGRICULTURE.....425

Publication Ethics and Publication Malpractice in the journals of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan

For information on Ethics in publishing and Ethical guidelines for journal publication see <http://www.elsevier.com/publishingethics> and <http://www.elsevier.com/journal-authors/ethics>.

Submission of an article to the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan implies that the work described has not been published previously (except in the form of an abstract or as part of a published lecture or academic thesis or as an electronic preprint, see <http://www.elsevier.com/postingpolicy>), that it is not under consideration for publication elsewhere, that its publication is approved by all authors and tacitly or explicitly by the responsible authorities where the work was carried out, and that, if accepted, it will not be published elsewhere in the same form, in English or in any other language, including electronically without the written consent of the copyright-holder. In particular, translations into English of papers already published in another language are not accepted.

No other forms of scientific misconduct are allowed, such as plagiarism, falsification, fraudulent data, incorrect interpretation of other works, incorrect citations, etc. The National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan follows the Code of Conduct of the Committee on Publication Ethics (COPE), and follows the COPE Flowcharts for Resolving Cases of Suspected Misconduct (http://publicationethics.org/files/u2/New_Code.pdf). To verify originality, your article may be checked by the originality detection service Cross Check <http://www.elsevier.com/editors/plagdetect>.

The authors are obliged to participate in peer review process and be ready to provide corrections, clarifications, retractions and apologies when needed. All authors of a paper should have significantly contributed to the research.

The reviewers should provide objective judgments and should point out relevant published works which are not yet cited. Reviewed articles should be treated confidentially. The reviewers will be chosen in such a way that there is no conflict of interests with respect to the research, the authors and/or the research funders.

The editors have complete responsibility and authority to reject or accept a paper, and they will only accept a paper when reasonably certain. They will preserve anonymity of reviewers and promote publication of corrections, clarifications, retractions and apologies when needed. The acceptance of a paper automatically implies the copyright transfer to the National Academy of sciences of the Republic of Kazakhstan.

The Editorial Board of the National Academy of sciences of the Republic of Kazakhstan will monitor and safeguard publishing ethics.

Правила оформления статьи для публикации в журнале смотреть на сайте:

www: nauka-nanrk.kz

ISSN 2518–1467 (Online),

ISSN 1991–3494 (Print)

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en>

Директор отдела издания научных журналов НАН РК *А. Ботанқызы*

Заместитель директор отдела издания научных журналов НАН РК *Р. Жәліқызы*

Редакторы: *М.С. Ахметова, Д.С. Аленов*

Верстка на компьютере *Г.Д. Жадырановой*

Подписано в печать 15.12.2022.

Формат 60x881/8. Бумага офсетная. Печать - ризограф.

27,5 п.л. Тираж 300. Заказ 6.